

Individuální vzdělávání ve vybraných Českých rodinách

Agnesa Vranová

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Agnesa VRANOVÁ**
Osobní číslo: **H10733**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Individuální vzdělávání ve vybraných českých rodinách**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti alternativního vzdělávání, českého školství a vzdělávání, metodiky vyučování, socializace dítěte, historie výchovy a vzdělávání, rodinného prostředí, vzniku a vývoje individuálního vzdělávání v České republice.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovorů.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

PRŮCHA, Jan. Alternativní školy a inovace ve vzdělávání. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-584-9.

HOLT, John. Jak se děti učí. Praha: Agentura Strom, 1995. ISBN 80-901662-7-X.

ČÁP, Jan. Psychologie výchovy a vyučování. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 8070665343.

ČÁP, Jan. Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy. Praha: ISV, 1996. ISBN 8085866153.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jan Kalenda

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

3. května 2013

Ve Zlíně dne 14. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 2. 5. 2019

.....
K. K. K.

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Domácí vzdělávání je hlavním tématem této bakalářské práce. Zabývá se jak historií vzniku, tak i současnou podobou této formy vzdělávání, a to jak u nás tak i v zahraničí. Nedílnou součástí je také kapitola zaměřená na jisté výhody a nevýhody individuálního vzdělávání v porovnání se vzděláváním školním. Poslední kapitola teoretické části pojednává o rodině jako výchovném činiteli. Tato kapitola je stěžejní, navazuje na výzkumnou část, která zjišťuje jaký má individuální vzdělávání vliv na rodinný život. Tento výzkum může pak sloužit jako důkaz pro vyvrácení jistých předpokladů nebo jako inspirace pro rodiče, kteří se rozhodují pro individuální vzdělávání svých dětí.

Klíčová slova: Vzdělávání, individuální vzdělávání, školní vzdělávání, historie vzdělávání, rodina, rodina jako výchovný činitel, rodinný život.

ABSTRACT

The thesis deals with individual education. There is shown history and also current form of this type of education in Czech Republic and foreign countries. Inseparable part of the thesis is chapter compare advantages and disadvantages of individual and school education. Last chapter refer to the family as educational factor. This part is the most important followed by research, which investigate what is the influence of individual education to family environment. The research can be used a inspiration for parents who makes decision about individual education for their children.

Keywords: Education, individual education, school education, history of education, family, family as educational factor, family life

Děkuji Mgr. Janu Kalendovi za odborné vedení práce, dohled a cenné rady, a také rodinám, které byly součástí mého výzkumu za ochotu podělit se o své zkušenosti s domácím vzděláváním.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	12
1.1 VZNIK A VÝVOJ INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	12
1.2 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	13
1.3 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V EVROPĚ	13
1.4 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V USA	14
1.5 ŠKOLA A JEJÍ ÚLOHA V INDIVIDUÁLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	14
2 VNĚJŠÍ A VNITŘNÍ POHLED NA DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	16
2.1 MOTIVY RODIČŮ K DOMÁCI MU VZDĚLÁVÁNÍ	16
2.2 VÝHODY A NEVÝHODY DOMÁCI HO VZDĚLÁVÁNÍ	17
2.3 POROVNÁNÍ DOMÁCI HO VZDĚLÁVÁNÍ A ŠKOLNÍ VÝUKY	18
3 RODINA JAKO VÝCHOVNÝ ČINITEL	19
3.1 POSTAVENÍ RODINY V SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI	19
3.2 VLIV RODINNÉHO PROSTŘEDÍ NA VÝCHOVU DÍTĚTE	20
3.3 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A SOCIALIZACE DÍTĚTE.....	21
II PRAKTICKÁ ČÁST	22
4 CÍL VÝZKUMU	23
4.1 STANOVENÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	23
4.2 TYP VÝZKUMU A TECHNIKA SBĚRU DAT	23
4.3 VÝBĚR A POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	24
4.4 METODA ZPRACOVÁNÍ DAT	27
4.4.1 Postup při zpracování dat	28
5 ANALYTICKÁ ČÁST	29
5.1 RÁMCOVÁ ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT.....	29
5.1.1 Stručná charakteristika jednotlivých rodin.....	29
5.1.2 Způsob a průběh výuky	30
5.1.3 Vliv domácího vzdělávání na rodinný život	32
5.1.4 Domácí vzdělávání a okolí rodin	34
6 SHRUTÍ A VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	35
ZÁVĚR	37
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	38
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	39
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	40
SEZNAM TABULEK.....	41
SEZNAM PŘÍLOH.....	42

ÚVOD

Tato bakalářská práce se věnuje problematice individuálního vzdělávání, které u nás nemá dlouhou tradici. Ve školském zákoně (561/2004 Sb.) je tato forma vzdělávání zakotvena jako jiný způsob plnění školní docházky, a to bez přímé účasti žáka ve vyučování. My jsme se zaměřili především na jednu z forem individuálního vzdělávání, a to na vzdělávání domácí, kdy samotnými vzdělavateli, jsou rodiče. Problematika individuálního vzdělávání byla, je a vždy bude velmi diskutovaným tématem, je to přeci jen jistá alternativa a dalo by se říci i odchylka od vzdělávání běžného, proto se mu věnuje poměrně velká pozornost. Ovšem jak už bylo výše uvedeno, tato forma vzdělávání u nás nemá dlouhou tradici. První zkušenosti pocházejí z roku 1998. Z počátku se jednalo pouze o experiment na prvním stupni žáků základních škol, avšak nyní již probíhá experiment i na druhém stupni základních škol. Tato forma plnění povinné školní docházky není v České republice příliš známá. Důkazem toho je i to, že u nás zatím nebyla zpracována žádná odborná publikace. Individuálním vzděláváním se zabývá pouze zahraniční literatura. V zahraničí má individuální vzdělávání mnohem větší zastoupení, zejména v USA, kde má také své kořeny. Na základě poměrně krátké zkušenosti, ale také kvůli malé informovanosti, je naše společnost vůči této formě vzdělávání poměrně skeptická. Pokud ale uvážíme, že v České republice je možné doma vzdělávat především děti se specifickými vzdělávacími potřebami, děti, které potřebují individuální přístup, tak zde tato forma vzdělávání svůj význam a smysl jistě má. Dnes se v rámci této problematiky velmi často zkoumají především motivy rodičů, které je vedou k volbě domácího vzdělávání a také dopad domácího vzdělávání na socializaci dítěte. Oblast, na kterou jsme se zaměřili již tak často probírána není, jedná se o oblast rodinného života a jeho skloubení s domácím vzděláváním.

Proto jsme v teoretické části nejdříve uvedli kapitolu o individuálním vzdělávání, která pojednává o problematice obecně, zahrnuje informace o vývoji domácího vzdělání a jeho současné podobě v České republice, v Evropě a v USA. Druhá kapitola nazvaná vnější a vnitřní pohled na domácí vzdělávání je zaměřena především na současně probíraná témata, která jsou středem pozornosti. Jsou jimi již zmíněné motivy rodičů, proč se rozhodli vzdělávat své děti doma, dále výhody a nevýhody domácího vzdělávání a porovnání se vzděláváním školním. Třetí kapitola je stěžejní zejména pro navázání k praktické části, neboť pojednává o rodině jako výchovném činiteli. Zde nejprve definujeme pojem rodiny, její funkce, které zastává. Dále uvádíme postavení současné rodiny ve společnosti, změny, ke

kterým dochází a problémy, které jsou s těmito změnami spojené. Následně navazujeme na důležitost rodinného prostředí, které má značný vliv na výchovu dítěte a jeho socializaci.

Praktická část je pak zaměřena na popis výzkumu, jehož hlavním cílem bylo zjistit, jak ovlivňuje domácí vzdělávání rodinný život a celkový chod domácnosti. Zabýváme se především tím, zda rodina při domácím vzdělávání dokáže zároveň plnit veškeré své funkce, zda nedochází ke střetu role rodiče a učitele, celkovým vztahem rodičů a dětí a samozřejmě jejich trávením volného času a zajišťováním chodu domácnosti. Na základě toho si pokládáme otázku, zda v tomhle směru má domácí výuka spíše pozitivní nebo negativní vliv na rodinný život.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Na počátku své bakalářské práce, dříve než se dostaneme k současnému pojetí individuálního vzdělávání, je důležité objasnit si průběh vývoje výchovy a vzdělávání, který má svou historii již od nejstarších civilizací, tedy v období pravěku. Výchova a touha po vědění je stará jako lidstvo samo, ačkoliv se nedá z dnešního pohledu říci, že se jednalo o výchovu a vzdělávání, tak jak je známe dnes. Dříve bylo vzdělání výsadou pouze bohatých, kteří si mohli zaplatit své učitele či poslat své dítě na učení do škol, naopak chudí lidé učili své děti doma. Tento způsob výuky byl využíván velmi dlouhou dobu. S postupem času a změnou postoje dospělých k dítěti jako osobnosti, s přibývajícím zájmem o dítě a vzdělanost obecně se vyvíjely mnohé reformy a do popředí se dostávaly myšlenky učenců a filozofů. Ovšem vše probíhalo v jednotlivých historických obdobích a na různých místech světa, která si konkrétně popíšeme a objasníme.

Z výše uvedeného historického exkurzu nám vyplývá, že počátky vzdělávání, či učení a výchovy pochází vždy od rodiny. A to i v případě možnosti studia na základních či jiných školách měla tato forma vzdělávání vždy své zastoupení a to už z jakýchkoliv důvodů. Postupem času a zejména pak se zavedením povinné školní docházky se individuální vzdělávání omezilo a poté získalo jinou podobu. Změnilo se z pouhé nutnosti na vlastní zájem rodičů o možnost vzdělávat své děti doma. Jak a kde tedy vzniklo individuální vzdělávání, jak probíhá a jaké má výsledky popisuje následující část této kapitoly.

1.1 Vznik a vývoj individuálního vzdělávání

Tento způsob vzdělávání dětí doma vznikl v 60. letech v USA. Poté se šířil celosvětově dále a dnes je legální ve všech zemích Evropské unie kromě Německa. Od 1. září 1998 se individuální vzdělávání zavedlo i v České republice, ovšem z počátku pouze jako experiment u dětí na 1. stupni základní školy. Od roku 2005 je rovnocennou formou plnění školní docházky. Od 1. září 2007 probíhá na pěti školách experimentální výuka žáků na 2. stupni. Domácí vzdělávání je u nás dle zákona označováno jako "individuální vzdělávání". Celkem se do tohoto procesu zapojí přibližně 500 žáků ročně.

1.2 Individuální vzdělávání v České republice

Podrobněji se budu zabývat individuálním vzděláváním v České republice. To u nás nemá dlouhou tradici ani velké rozšíření, ale i přesto je považováno za alternativní formu řádného plnění školní povinné docházky. V české odborné terminologii se pod pojmem individuální vzdělávání rozumí plnění povinné školní docházky bez pravidelné účasti žáka ve škole, což je ukotveno v § 41 Školského zákona č. 561/2004 Sb. U domácího vzdělávání probíhá výuka v domácím prostředí a to buď individuálně, nebo v okruhu sourozenců. Roli učitele většinou plní rodiče. Žák studuje kurikulem předepsané učivo a dostavuje se na zkoušky do školy, do které byl přijat k povinné školní docházce. (Střelec, 2007, s. 194)

U zrodu domácí školy v České republice stojí Společnost přátel domácí školy (SPDŠ). Tato společnost byla založena roku 1997. Jedním z důležitých motivů a společným znakem těchto rodičů je křesťanská víra. Hlavním záměrem SPDŠ bylo sdružit rodiče se zájmem o domácí vzdělávání a podnítit zájem společnosti o otázky reformy školství, zdůraznit, že odpovědnost za vzdělání dětí mají na prvním místě rodiče. V lednu 2005 vstoupil v platnost zákon 561/2004 Sb. tzv. Nový školský zákon. Po mnoha letech snah o zavedení domácího vzdělávání do českého právního systému došlo k jeho zlegalizování. Tento zákon setrvává na pojmu povinná školní docházka, ale v § 40 je umožněn jiný způsob plnění povinné školní docházky. Zde najdeme dva druhy a to buďto již zmíněné individuální vzdělávání nebo vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením. O povolení či zrušení tohoto typu vzdělávání rozhoduje ředitel školy, kam byl žák přijat k povinné školní docházce. Toto povolení se vydává na základě písemné žádosti, která musí obsahovat určitá kritéria (úplné znění zákona č. 561/2004 sb. §41). Možnost individuálního vzdělávání je zatím zákonem omezena na 1. stupeň základní školy. Žák dodržuje kurikulum dané školy a pravidelně se dostavuje ke zkouškám.

1.3 Individuální vzdělávání v Evropě

Ve většině evropských států není domácí vzdělávání příliš podporováno. Převládá klasická školní docházka a druhem vzdělávání můžeme země rozdělit do dvou skupin.

1. Země s povinným vzděláváním, kdy domácí vzdělávání je alternativou klasické školní docházky. Mezi tyto země řadíme např. Dánsko, Finsko, Francii, Izrael, Lucembursko, Polsko, Slovinsko či Velkou Británii. Zde je domácí vzdělávání

zákonně a dostupné pro kterékoliv dítě. Rodiče mají povinnost zajistit dítěti nejvhodnější vzdělání

2. Země s povinnou školní docházkou, kdy domácí vzdělávání bylo uzákoněno až dodatečně. Mezi tyto země se řadí např. Itálie, Island, Maďarsko, Nizozemsko, Rakousko, Rusko nebo Řecko (Pastorova, 2012, s. 2-3)

Rodiče mají vždy povinnost děti zaregistrovat v některé z příslušných škol nebo na místním školním úřadě. Domácí vzdělávání je nejrozšířenější ve Velké Británii, kde tímto způsobem studuje přibližně 14000 dětí. V Rakousku musí děti prokazovat úspěšné zvládnutí požadavků pro daný ročník a na základě toho jim školský úřad prodlouží či zruší souhlas s domácím vzděláváním na další rok (Svobodova, 2007, s. 197). Podrobnější informace o jednotlivých evropských zemích by bylo příliš náročné a šlo by zjevně nad rámec cíle mé práce.

1.4 Individuální vzdělávání v USA

Domácí vzdělávání má své kořeny v USA, kde vzniklo v 60. letech 20. století. Hlavním důvodem byla krize školství, která měla dva důvody; v první řadě špatná úroveň vzdělanosti u absolventů škol a ve druhé pak ve školách se rozmáhající sociálně patologické jevy jako zneužívání drog, násilí a šikana. Vedoucími představitelé byli John Holt a Raymond Moore (Lyman, I.: 1998, s. 64-66). Do procesu je zapojeno přibližně 1,5 mil. dětí a to tím způsobem, že jsou vyučovány jen doma nebo částečně dochází do školy, ale jen na některé předměty (Svobodová, 2007, s. 197). V USA je domácí vzdělávání tak populární, že senát ve své rezoluci v roce 1999 vyhlásil týden od 19. do 25. září národním týdnem domácího vzdělávání. Rezoluce vyzdvihuje významné Američany, kteří byli vzdělávání doma, a připomíná nadprůměrné výsledky doma vzdělávaných dětí.

1.5 Škola a její úloha v individuálním vzdělávání

Domácí výuka staví rodiče do pozice učitele, který je zcela odpovědný za výchovu a vzdělání svého dítěte. Školy, do kterých je dítě řádně přihláшено k povinné školní docházce a je vzděláváno doma rodiči, poskytuje těmto rodičům metodickou a organizační pomoc. Dále musí zajistit plnění daných požadavků a to zejména to, že žáci budou vzděláváni, dle

standardu základního vzdělávání platného v České republice. Rodiče jsou naopak povinni pečlivě si prostudovat povinný obsah učiva, jeho rozsah na dané období a to prostřednictvím zkušeného pedagoga tzv. konzultanta. Tento pedagog také může doporučit vhodné postupy, metody a formy výuky, které mohou rodičům při výuce pomoci. Poskytuje či doporučuje vhodné vzdělávací zdroje, pomáhá při sestavování individuálního plánu, který je v souladu s potřebami žáka a rodinnou situací. Škola také v případě potřeby zapůjčuje učebnice či učební pomůcky ve stejné míře jako žákům docházejícím na výuku do školy. Žáci se také mohou účastnit veškerých aktivit a akcí pořádaných školou, samozřejmě tyto musí korespondovat s jejich věkem. Žáci se dostávají k přezkoušení na konci každého pololetí, přičemž termíny se stanovují po dohodě s rodiči. V případě, kdy rodiče neplní některé z daných podmínek pro domácí výuku nebo není dosaženo dané úrovně vzdělání dítěte, škola si vyhrazuje právo na zrušení individuálního vzdělávání. Ovšem to samé platí i pro rodiče, kteří mohou od dohody odstoupit. (Svobodová, 2007, s. 198-199)

Asociace domácího vzdělávání několikrát žádala ministerstvo školství o umožnění uskutečnit pilotní ověřování vzdělávání také na 2. stupni základní školy. Toho bylo docíleno a uskutečňuje se od září 2007. Nesnadný úkol na sebe vzaly ZŠ ve Vraném nad Vltavou, ZŠ Středokluky, ZŠ Šeříková v Ostravě-Výškovicích, ZŠ Letohradská v Praze 7 a Jedličkův ústav v Praze. Podle odhadů asociace by mělo být do individuálního vzdělávání na druhém stupni zapojeno na začátku celkem 20 - 25 dětí z celé republiky (Domácí vzdělávání na rozhraní, Učitelství listy, č. 23-24/2007).

2 VNĚJŠÍ A VNITŘNÍ POHLED NA DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Další kapitolu, kterou jsem zařadila do své bakalářské práce je vnější a vnitřní pohled na domácí vzdělávání. V této části bych chtěla rozebrat motivy rodičů, které je vedou k začlenění svých dětí do systému domácího vyučování, popsat vybrané výhody a nevýhody a porovnat školní docházku s domácí výukou.

2.1 Motivy rodičů k domácímu vzdělávání

Mnozí z nás si možná klademe otázku, proč se někteří rodiče rozhodnou pro vzdělávání svých dětí doma, těchto důvodů je mnoho, ale mezi ty nejčastější patří zejména důvody ideologické a pedagogické.

Dle Mertina můžeme doma vzdělávané děti rozdělit do dvou skupin:

Jedna skupina jsou děti, které nemohou docházet do školy ze zdravotních důvodů, nebo rodinná situace jim nedovoluje pravidelně školu navštěvovat. V tomto případě se jedná o děti rodičů, kteří z pracovních důvodů nebo kvůli dlouhodobému pobytu v zahraničí nemohou nechat své dítě vzdělávat. V odborné terminologii se zde mluví spíše o „domácí výuce“. Do druhé skupiny se řadí rodiče, kteří nechávají své děti doma hlavně z důvodů náboženských, kdy se snaží děti ochránit před takzvaným „špatným“ vlivem jejich vrstevníků a vytvořit pevnější rodinné pouto. Mimo to se dítě snaží ochránit před sociálně patologickými jevy, jako jsou šikana, drogy či agrese. Do této skupiny řadíme i rodiče, kteří věří tomu, že dítě budou vzdělávat lépe, než by tomu bylo ve škole. Mají dojem, že učivo je natolik jednoduché, že ho jsou schopni děti naučit vlastními silami. Pro tento druh výuky máme označení „domácí vzdělávání“ (Mertin, 2003, s. 406-407).

2.2 Výhody a nevýhody domácího vzdělávání

K hlavním výhodám z pohledu rodičů můžeme zařadit:

- Nutnost kratší doby k výuce, kdy jsou děti doma schopny se naučit učivo za mnohem kratší dobu než ve škole. V menším kolektivu nemusí čekat na pomalejší žáky. Rodič vidí, zda dítě učivo chápe či ne a následující den může začít tam, kde skončili. V podstatě při domácím vzdělávání mluvíme o individuálním vyučování
- Upevňování rodiny jako celku, rodiče téměř vše prožívají s dětmi a sledují, jak rostou a vyvíjejí se a rovněž mají plno společných zážitků. Rodiče slouží dětem jako vzor a děti si nesou dobré zkušenosti do dalšího života
- Učení může být běžnou součástí dne, děti se mohou učit během domácích prací, cesty autobusem atd. Dítě ihned vidí, k čemu je mu dané učivo dobré a v jakých případech ho využije. Dokáže samo nacházet propojení mezi učením a realitou. Pokud učivo pochopilo, umí to používat. John Holt píše: „Dítě, které se něco opravdu naučilo, to umí jej používat a používá to. Má to v hlavě propojené se skutečností, a umí pro to nacházet další souvislosti mezi tím, co se naučilo, a skutečností, když se naskytne příležitost. Zdánlivé znalosti na sobě nemají žádné přichytky; nemohou se na sebe napojit, a proto nemají pro žáka žádný význam.“ (Holt, 1994, s. 92)
- Další výhodou je, že rodič má pořád přehled o výsledcích svého dítěte a nemusí opakovat věci, které už dítě dobře umí.

Mezi nevýhody můžeme zařadit následující:

- Důležitou věcí u domácího vzdělávání je také materiální a finanční zabezpečení. Životní úroveň se ve většině případů snižuje, protože vydělávajícím bývá pouze jeden z rodičů a jehož příjem musí být nadprůměrný k dostatečnému zabezpečení rodiny. Stát domácí vzdělávání vůbec nepodporuje.
- Hlavní nevýhodou a asi nejožehavější problém dle mnoha odborníků je nedostatečná socializace dětí.
- Dále zde můžeme zařadit názor o nedostatečných učitelských schopnostech rodičů. Ti musí být schopni vysvětlit řádně výuku a být připraveni odpovědět na otázky, což bývá v některých případech velmi složité a vyžaduje velkou trpělivost.

2.3 Porovnání domácího vzdělávání a školní výuky

V této části bychom chtěli poukázat na rozdíly mezi funkcí školy a funkcí rodiny v systému domácího vzdělávání. Dle odborných studií by se mohlo vyučování doma stát lékem na neduhy spojené s docházkou do školy a systémem výuky. Na jedné straně stojí proti sobě potřeba efektivně vzdělávat děti, kdy jednoznačně vyhrává škola a na straně druhé neefektivita, kdy v podstatě individuální výuka zajistí vzdělání jen pro jedince zařazené do systému domácího vzdělávání. Nutnost efektivity je dána postupným snižováním finančních zdrojů plynoucích do školského systému. Tímto se může domácí výuka dostat do ústraní.

Dále je zde otázka socializace, která v současném globálním světě je velmi důležitá. Škola vede děti jednotným směrem a tímto se utváří určité soudržné společenství, kdy si všichni členové nějakým způsobem aspoň trochu rozumějí. Domácí vzdělávání spíše vytváří jednotlivce, kteří svou míru socializace zvyšují pomocí různých kroužků či zájmových činností. (Svobodová, 2007, s. 202-203)

Podle Štecha „*někteří rodiče, kteří byli nuceni po omezenou dobu vzdělávat své dítě sami doma, ostatně vypovídají o nepříjemném rozporném pocitu ze současného zvládnutí afektivní role matky a role náročné učitelky*“ (Štech, 2003, s. 422). V naší praktické části jsme zjistili, že většina rodičů tuto roli nerozlišuje. Domácí vzdělávání pro první stupeň je ještě akceptováno, ale pro druhý stupeň je velmi složitě zvládnutelné, kdy žádný rodič není schopen zvládnout veškerou výuku sám. Ve škole jsou k tomu určeni odborníci, kteří dětem daný předmět či učivo jsou schopni vysvětlit.

Bohužel se dnešní školství orientuje spíše na to, aby do nás nacpalo co nejvíce znalostí a informací, jejichž objem stále roste a roste, ale na druhé straně nás moc nepřipraví na život ve světě jako takový. (Klofátová, 2010, 60-61)

Díky nespokojenosti nejen rodičů, ale i odborníků dochází ke změnám společenské a pedagogické povahy. Je to zejména nespokojenost se školním vzděláváním, které nesplňuje očekávaný rozvoj dětí. Proto tyto změny vedou k rozvoji jiných alternativních možností vzdělávání jako je právě vzdělávání domácí (Průcha, 2004, s. 14).

Závěrem této kapitoly bychom chtěli podotknout, že v případě domácího vyučování existuje a bude existovat mnoho pro a proti a vhodnost implementace je různá a musí se hodnotit případ od případu.

3 RODINA JAKO VÝCHOVNÝ ČINITEL

Tato kapitola pojednává obecně o rodině, o jejím současném postavení ve společnosti, o změnách, ke kterým dochází, a které mají značný vliv na výchovu dítěte. Rádi bychom především zdůraznili důležitost rodinného prostředí a jeho působení na dítě. V současné době rodiny prochází mnoha krizemi, rodiny se rozpadají a v mnohých případech rodina neplní své funkce, které by měly.

Dle Plaňavy (1989, s. 8) *je rodina strukturovaný celek (systém), jehož smyslem, účelem a náplní je utvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí.*

V životě dítěte je rodina velmi důležitým faktorem pro jeho budoucí vývoj. Ovšem k tomu, aby nebyl budoucí vývoj dítěte ohrožen, musí rodina zajistit všestranný a harmonický vývoj dítěte. Rodiče by si měli uvědomit, že jsou nejdůležitějším činitelem při výchově dítěte. Odpovědnost za výchovu je uvedena i v zákonech naší země, například v zákoně o rodině č. 94/1963 sb. (1963, s. 17) je uvedeno, že *rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, zdraví, výživu a předávání kulturního dědictví.*

Dále pak rovněž rodina své členy usměrňuje, chrání a podporuje, vštěpuje jim morální postoje. To vše bychom obecně mohli zahrnout pod funkce rodiny. Jsou jimi:

Biologicko – reprodukční funkce, neboť každá společnost potřebuje pro svůj rozvoj pevnou reprodukční základnu. Další funkce, pro rodinu zásadní a nezastupitelná, je funkce emocionální. Nic jiného než fungující rodina nemůže úspěšně vytvořit potřebné emocionální zázemí, pocit lásky a bezpečí. Z pohledu této práce je pak možná úplně nejdůležitější sociálně – výchovná funkce rodiny, kdy rodina bývá úplně první sociální skupinou, ve které se dítě učí přizpůsobovat životu a kde získává své první návyky a způsoby chování ve společnosti. Hlavní úlohou sociálně-výchovného procesu v rodině je pak příprava dětí na vstup do praktického života (Kraus, 2001, s. 79-80).

3.1 Postavení rodiny v současné společnosti

Společnost jako taková prochází neustále mnohými změnami a my všichni se jim musíme přizpůsobovat. S těmito změnami se mění i význam a funkce rodiny, která je jednou

z hlavních stavebních částí společnosti. Proto je pro naši práci důležité, upřesnit si, o jaké změny se jedná. Na základě toho uvádíme charakteristiky rodiny současnosti dle Krause (2001, s. 83-84), kde je zmíněno, že některé funkce rodiny jsou dnes v kompetenci jiných sociálních institucí, které tyto funkce přebírají. Rodiny již nejsou založené pouze na manželském svazku, ale také na partnerském vztahu, který vzhledem k budoucímu vývoji dítěte a jeho pojetí soužití muže a ženy není zcela příkladný. Kromě toho se současná společnost potýká s poměrně vysokou rozvodovostí, která je přikládána zejména na uzavření manželství na emotivní stránce, která po určité době prchá. Kromě toho se rodiny zmenšují, neboť klesá počet dětí a ubývá i počet rodin vícegeneračních. K tomu ve značné míře přispívá i rozvoj antikoncepčních přípravků, zabraňující početí. Dochází také k proměnám v organizaci rodinného cyklu, kdy se rodiči stávají čím dál starší osoby. Partneři zakládají rodinu až po určité době společného soužití či manželství. Jednou z nejvýznamnějších proměn jsou i zvyšující se nároky lidí v pracovním procesu, a jelikož se ho dnes účastní jak muži, tak i ženy, zkracuje se doba trávení volného času rodičů s dětmi. Ovšem tyto změny či charakteristiky jsou spojeny s mnoha dalšími faktory, které je ovlivňují. Jsou jimi především desintegrace rodin, důsledky urbanizace, také bytová politika, která je v současné době důležitým faktorem pro zakládání rodin. Ale co je zásadní, tak především změny životního stylu společnosti. To vše se odráží na produkci a reprodukci rodin a zejména pak na výchově dětí. Proto se v další části této práce zaměříme na důležitost a podstatu rodinného prostředí na výchovu dítěte.

3.2 Vliv rodinného prostředí na výchovu dítěte

Člověk je v životě ovlivněn mnoha faktory, které ovlivňují jeho chování. Jedním z těchto faktorů je prostředí, ve kterém se právě nachází a ve kterém žije. Jedním z nich je především prostředí rodinné. „*Rodina poskytuje dítěti modely k napodobování a identifikaci. Předává mu základní model, model sociální interakce a komunikace v malé sociální skupině. Začleňuje dítě do určitého způsobu života a předává mu určité sociální požadavky a normy. Odměnami a tresty podporuje přijetí těchto požadavků a norem, jejich interiorizaci a exteriorizaci v chování dítěte. Tím dochází k socializaci dítěte v rodině, k jeho výchově. Různé rodiny přitom vybírají z makroprostředí různé momenty – různé modely, formy způsobu života, hodnotové orientace, názory.*“

(Čáp, 1993, s. 272-273)

3.3 Individuální vzdělávání a socializace dítěte

Hlavním diskutovaným tématem mezi odborníky a rodiči je socializace dětí. Proces socializace je definován Nakonečným (2005, s. 278) *jako postupné vrůstání do společenských podmínek života, tj. jako postupná orientace v daném sociokulturním prostředí a osvojování tomuto prostředí přiměřeného účelného chování, je ve své podstatě rodinnou výchovou, která, psychologicky vzato, je zase v podstatě procesem učení, zejména sociálního.*

Dle Nakonečného (2005, s. 278) máme následující hlavní jevy socializace:

- 1) *Osvojení základních kulturních návyků,*
- 2) *Užívání předmětů běžné denní potřeby,*
- 3) *Osvojení mateřského jazyka,*
- 4) *Osvojení základních poznatků o přírodě a společnosti,*
- 5) *Osvojení sociálních rolí přiměřených věku a pohlaví,*
- 6) *Orientace v základních společenských normách a hodnotách,*
- 7) *Postupný vývoj sebekontroly a volní regulace chování.*

Zahájením předškolní a následně i školní docházky se dítě dostává do skupiny svých vrstevníků, kde se učí sociálním dovednostem jako například schopnost spolupráce, schopnost navázat kontakty, komunikovat s ostatními apod. Tato skupina při domácím vzdělávání chybí, nejdůležitější skupinou je rodina. Děti, které jsou vyučovány doma, mají na druhou stranu více kontaktu s dospělými, jelikož se rodiny často scházejí na společných akcích a komunikují spolu více než je tomu u standardních rodin. Takto načerpané zkušenosti pomáhají dětem v lepší komunikaci a chápání světa dospělých. Zastánci domácího vzdělávání často vytýkají, že setrvávání ve vrstevnické skupině s sebou přináší i záporné stránky, díky kterým se dítě může stát asociálním jedincem, který podlehne drogám, šikaně či jiným patologickým jevům. Tyto projevy mohou pramenit ze ztráty vlivu rodičů na vývoj dítěte. U domácího vzdělávání je tohle riziko odsunuto na pozdější věk, kdy už je dítě více chápající a je schopno těmto věcem lépe odolávat. I přes mnoho kladných názorů zůstává sociální izolace hlavním rizikem domácího vzdělávání (Nitschová, 2000, s. 33-37).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍL VÝZKUMU

V předchozí teoretické části jsme se především zabývali obecným vymezením dané problematiky, zaměřili jsme se na historii a současnou podobu domácího vzdělávání jak v České republice, tak i v zahraničí. Neopomenuli jsme ani důvody či motivy rodičů pro volbu domácího vzdělávání, také jsme se zaměřili na výhody a nevýhody domácího vzdělávání a porovnali se vzděláváním školním. Stěžejní kapitolou pro praktickou část je kapitola třetí, která se zabývá rodinou jako výchovným činitelem. Zde probíráme důležitost rodinného prostředí pro výchovu dítěte a také jaký vliv má domácí vzdělávání na rodinný život či celkový chod domácnosti. Domácí vzdělávání je forma výuky, která zcela zásadně zasahuje do rodinného života. Otázkou však je, zda je tento zásah pozitivní či negativní a zda rodina, která vzdělává děti doma, dokáže zcela plnit své funkce. Proto si klademe za hlavní cíl této praktické části, zjistit jak ovlivňuje domácí vzdělávání rodinný život a celkový chod domácnosti.

4.1 Stanovení výzkumné otázky

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jak domácí výuka ovlivňuje rodinný život a celkový chod domácnosti. Zabývám se především tím, zda rodina při domácím vzdělávání dokáže zároveň plnit veškeré své funkce, zda nedochází ke střetu role rodiče a učitele, celkovým vztahem rodičů a dětí a samozřejmě jejich trávení volného času a zajišťování chodu domácnosti. Na základě toho si pokládám otázku, zda v tomhle směru má domácí výuka spíše pozitivní nebo negativní vliv na rodinný život?

4.2 Typ výzkumu a technika sběru dat

Na základě stanoveného cíle a výzkumné otázky jsem zvolila pro praktickou část kvalitativní výzkum, který je také vhodný pro nižší počet účastníků výzkumného šetření, jako je tomu v našem případě. Pro sběr dat jsme zvolili techniku rozhovoru pomocí návodu. Tato technika spočívá v tom, že výzkumník si předem určí seznam otázek či témat, které je během interview nutné probrat, přičemž nezáleží na tom jakým způsobem či v jakém pořadí bude potřebné informace během interview získávat. Na základě této techniky získávání dat

má výzkumník také možnost přizpůsobovat formulaci otázek, dle situace a dotazovaný má zároveň možnost uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti. (Hendl, 2005, s. 174)

V našem případě byl rozhovor rozdělen do čtyř následujících oblastí:

- Úvodní otázky – počet dětí, věk a charakteristiku, vzdělání rodičů, důvod volby domácího vzdělávání
- Průběh domácího vzdělávání, harmonogram dne
- Domácí vzdělávání a rodinný život, vedení domácnosti
- Domácího vzdělávání a okolí – názory a reakce

Tyto čtyři oblasti obsahovaly vždy zastřešující otázku či pobídnutí, které mělo dotazovaného vést k tomu, aby se k dané oblasti rozvykládal a pověděl to, co on sám chtěl. V případě, že se dotazovaný v interview nedotkl určitého tématu, k doplnění sloužily předem stanovené podotázky vztahující se k dané oblasti. Celý rozhovor byl nahráván, a to s ústním souhlasem dotazovaných.

4.3 Výběr a popis výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek byl vybrán metodou záměrného výběru a tvoří jej 4 rodiny, které uplatňují domácí vzdělávání. Všechny 4 rodiny pochází z Prahy a jejího okolí. V této části jsem se zaměřila rovněž na popis těchto rodin, který obsahuje základní charakteristiku, tedy počet členů a specifika, kterými se vyznačují, motivy, které je vedly k rozhodnutí vzdělávat své děti doma a také to odkud se o této možnosti vzdělávání dozvěděli. Dále jsem se zde zaměřila především na vzdělávajícího rodiče, který se účastnil rozhovoru. Informace, které se týkají tohoto popisu, byly předmětem mého zájmu úvodních otázek, které byly zahrnuty do rozhovoru.

Rodina č. 1

První rodina je specifická tím, že má všechny 3 děti osvojené, z toho dvě dívky ve věku 9 a 11 let, syna ve věku 8 let. Výuky se v roli učitele účastní především matka (středoškolské vzdělání), otec (vysokoškolské vzdělání) chodí do práce. Nejstarší dcera je v páté třídě a je mulatkou. Co se týká vyučovacích schopností, ji matka vidí spíše jako průměrnou, ale učí se ráda a baví jí to. Slabší stránkou je zejména matematika, která ji nebaví. Matka má dojem, že tíhne spíše k humanitním vědám. Prostřední dcera je nadprůměrně nadaná a

momentálně je ve čtvrté třídě, dle matky velice pracovitá, pilná, uvědomělá a samostatná. Její nadání spočívá především v matematice a hře na hudební nástroje. Kromě toho velmi ráda čte a má velkou fantazii. Je společenská a dobře se začleňuje do kolektivu. Na druhou stranu má drobné nedostatky v českém jazyce. Nejmladší syn je ve druhé třídě, je dysgrafik, ale jeho silnou stránkou je matematika. Miluje čísla a různé operace s čísly, hraje šachy, ve kterých má úspěchy. Dále je mimořádně pohybově nadaný, má rád sport. Co se týká školních povinností, matka uvedla, že ho musí vyloženě nutit. V kolektivu je rád středem pozornosti.

O této formě vzdělávání se dozvěděla matka již ve svém mládí. Po osvojení svých dětí o domácím vzdělávání uvažovali pouze teoreticky. Ale před nástupem do první třídy jejich nejstarší dcery, se dozvěděli od psychologky mateřské školy, že jejich dcera je nevzdělávatelná a že mají uvažovat o zvláštní škole. Kromě toho byla na svůj věk vyšší než ostatní děti a také barevně odlišná. Ačkoliv matka nikdy nezpochybovala tvrzení odborníků, ona sama si nebyla vědoma nějakých velkých rozdílů mezi její dcerou a ostatními dětmi. Na základě těchto podnětů se rozhodla nepřihlásit svou dceru do speciální školy, ale raději se pokusit ji vzdělávat doma. Další děti se přirozeně do domácího vzdělávání připojily.

Rodina č. 2

Druhá rodina, kterou jsem oslovila, má 4 děti z toho 3 chlapce (9 let, 7 let, 4 roky) a jednu dceru ve věku 10 let, která má Downův syndrom. Výuky se účastní pouze matka (vysokoškolské vzdělání), otec (vysokoškolské vzdělání), teolog, filozof. Se vzděláváním doma začali u druhého nejstaršího chlapce, který je lehce hyperaktivní, velmi hravý, aktivní a proto nesoustředěný. Přesto matka uvádí, že je velmi inteligentní, rád sportuje a hraje na hudební nástroje. Ve výuce uvedla, že postupuje normálně, asi jako děti ve škole. Mladší syn vzdělávaný doma je všestranně nadaný, již ve čtyřech letech začal číst a sám se ptal na písmenka. Je také samostatný, sám si dokáže látku nastudovat a vypracovat úlohy, velmi rád čte, má matematickou představivost a výbornou paměť. Je ve druhé třídě, ale zvládá učivo třídy třetí. Nejstarší dcera je handicapovaná a původně chodila do praktické školy, ale nefungovala spolupráce mezi asistentem a školou, navíc dojíždění do této školy bylo časově náročné a musela se s dcerou ještě učit doma alespoň 2 hodiny. Kromě toho škola rodině navrhla přestup do třídy speciální, ale matka s tím nesouhlasila. Usoudila, že pro rozvoj její dcery bude vhodnější zařazení také do domácího vzdělávání, neboť se obávala,

že speciální třída nebude vhodná pro její rozvoj. Přesto, že je jejich dcera handicapovaná, má velmi dobré výsledky. Hraje na flétnu, chodí na výtvarnou výchovu, běhá na běžkách, jezdí na kole. Kromě toho dochází do speciálního centra, které se zabývá integrací handicapovaných dětí.

Matka se při rozhovoru konkrétně nevyjádřila k tomu, odkud se dozvěděli o domácím vzdělávání, ale uvedla, že s manželem tuto možnost vždy zvažovali. Utvrdilo je v tom i doporučení pedagogicko-psychologické poradny navštívené s nejstarším ze synů, který potřeboval opravdu individuální přístup. Mladší syn se do výuky připojil přirozeně a ukázalo se, že i pro něj je tato forma vzdělávání, vzhledem k jeho nadání, rovněž vhodná.

Rodina č. 3

Třetí oslovená rodina je poměrně početná. Mají šest vlastních dětí ve věku od 5 do 15 let. Všechny děti učí doma, tedy i na druhém stupni. Nejstarší syn je v deváté třídě, druhá nejstarší dcera v osmé, synové v šesté a třetí třídě a dcera ve druhé. Nejmladší syn má pět let. Otec pracuje doma jako programátor, proto se mohou na výuce podílet oba rodiče s tím, že matka má středoškolské vzdělání a otec je vysokoškolsky vzdělaný, proto může učit starší děti, matka ty mladší na prvním stupni. K vyjádření ohledně charakteristik jednotlivých dětí nedošlo. Otec pouze zmínil, že „ každý je úplně jiný, ani geniální ani hloupý, každý má jiné zájmy, zkrátka individuální“.

K tomu, jak se o domácím vzdělávání dozvěděli, uvedli, že se znali s jinými rodinami, které učily své děti doma. Bylo to pro ně zajímavé, proto si řekli, že to zkusí také. Dalším důvodem pro ně byl i jejich názor v tom, že současné školní vzdělávání má určité nedostatky, kde děti musí dle rodičů respektovat nepřírozenou autoritu.

Rodina č. 4

Poslední oslovená rodina má 3 děti, z toho dvě dívky ve věku 10 a 8 let a jednoho chlapce, 6 let. Na výuce se podílí především matka (vysokoškolské vzdělání), otec pracuje (středoškolské vzdělání). Dle otce, který se účastnil rozhovoru namísto matky, z důvodu její nepřítomnosti uvedl, že se jejich děti učí poměrně dobře. Samozřejmě, že každý má v některých předmětech problémy nebo naopak v některých vynikají. Je to individuální. Nejstarší dcera například hůře rozumí početním operacím, ale v oblasti jazyků vyniká a to

díky velmi dobré paměti. Je přemýšlivá a má ráda tvořivé činnosti, především rukodělné práce, jako je keramika, pletení náramků a ráda pomáhá v domácnosti. Mladší dcera je ve třetí třídě a zatím se u ní neprojevily žádné slabé stránky, co se týká učení. Dalo by se říci, že vše zvládá. Je tedy učenlivá, inteligentní a samostatná. Její zájmy směřují spíše k přírodě a zvířatům, je členkou skautu. Nejmladší syn je v první třídě, byla to pro něj velká změna, hůře chápal přechod od hraní si k učení a to i přesto, že ho rodiče připravovali na školu již v předškolním věku. Je to možná i tím, že syn má problémy s výslovností, chodí tedy na logopedii. Ale základní věci spadající do první třídy mu nedělají problémy. Dle otce je jeho nejmladší syn velmi zvědavý, rád skládá a rozebírá různé předměty, zkoumá jejich složení a podobně. Do budoucna předpokládají, že bude směřovat spíše k technickým oborům.

O domácím vzdělávání se tato rodina dozvěděla od známých, kteří se o něj zajímali. Tuto rodinu to velmi zaujalo a rozhodli se to zkusit, protože v tom viděli možnost, jak svým dětem předat pro ně důležité hodnoty zkušenosti a vědomosti, kterým by se jich ve škole dle rodičů nedostalo, a také tak mohou ochránit své děti před negativními jevy.

4.4 Metoda zpracování dat

Na základě typu výzkumu jsme se rozhodli pro zpracování a vyhodnocení dat využít metodu nazvanou rámcová analýza.

Rámcová analýza je metoda, při které se výsledky zadávají do tabulek., kdy hlavním cílem je zejména lepší organizace dat a jejich přehledné zobrazení. Při použití této metody je důležité shrnout data z prováděného výzkumu a mít je přehledně ucelené. Autory této metody jsou angličtí výzkumníci Ritchie a Spencer (Hendl, 2005, s. 217).

4.4.1 Postup při zpracování dat

Při zpracování dat jsem vycházela z oblastí, které jsem si předem stanovila a stavěla na nich celý rozhovor. Jelikož se jednalo o metodu sběru dat pomocí rozhovoru podle návodu, dotazování měli dostatečný prostor, aby se dotkli i jiných oblastí nebo témat, které jsem poté zahrnula k ostatním. Na základě těchto stanovených témat a podtémat jsem pro každou oblast vytvořila tabulku, do níž jsem zaznamenávala datové jednotky. Tyto jednotlivé datové jednotky jsem získala na základě rozboru textu, tedy přepsaného rozhovoru. V textu jsem rozlišila podtémata jednotlivých oblastí a každému přiřadila označení. Po zařazení klasifikovaných dat do tabulek následovalo vystižení podstaty obsahu a vlastní interpretace.

5 ANALYTICKÁ ČÁST

V této části jsme se zaměřily na sestavení tabulek s přehledně ucelenými daty, které následně interpretujeme slovním komentářem.

5.1 Rámcová analýza získaných dat

5.1.1 Stručná charakteristika jednotlivých rodin

Charakteristika rodiny	Tabulka č. 1			
	R1	R2	R3	R4
Počet dětí	3	4	6	3
Věk dětí	8, 9, 11	4, 7, 9, 10	5, 9, 9, 12, 13, 15	6, 8, 10
Vyučující	Matka	Matka	Matka + Otec	Matka
Vzdělání matky	SŠ	VŠ	SŠ	VŠ
Vzdělání otce	VŠ	VŠ	VŠ	SŠ

Celkem jsem oslovila 4 rodiny, které se zabývají individuálním vzděláváním. Oslovené rodiny měly od 3 do 6 dětí, všechny ve věku od 4 – 15 let. Většinou domácí výuku prováděla matka, v jednom případě se na vyučování podílel i otec. Z vybraného vzorku bylo zajímavé, že většina otců byli vysokoškoláci kromě jednoho, kde byla vzdělanější matka dětí. Výsledkem této části výzkumu je, že aspoň jeden z rodičů je vysokoškolsky vzdělán a děti povětšinou navštěvují první stupeň školy. Taky je ukázáno, že domácí výukou se zabývají rodiny, kde mají větší počet dětí. U zkoumaných vzorků to bylo 3 a více.

5.1.2 Způsob a průběh výuky

V této části znázorňuji výsledky výzkumu týkajícího se způsobu a průběhu výuky. Zde jsem se dotazovala na denní harmonogram, vyučovací pomůcky, metody vyučování, přípravu na výuku, a jestli je k výuce využíván odborný asistent či pedagog ze škol, kde jsou děti přihlášeny a kde chodí na přezkoušení.

Způsob a průběh výuky	Tabulka č. 2			
	R1	R2	R3	R4
Denní harmonogram	Škola jen dopoledne, začátek mezi 8-9	Škola dopoledne od 8 hodin, odpoledne si děti dělají úkoly	začínáme dopoledne po snídani, starší se někdy učí i odpoledne	učit se začínáme mezi 8-9, většinou se učíme jen dopoledne, pokud něco nejde, tak výuka i po obědě
Vyučovací pomůcky	Učebnice dle osnov, různé interaktivní pomůcky, počítač	Používáme Montessori pomůcky	Internet, knihy, někdy exkurze v různých zařízeních	Používáme učebnice, internet, různé výukové programy
Metody vyučování	Všechny děti najednou	Všechny děti najednou, ale každé má individuální přístup	Všechny děti se učí pohromadě	Děti se učí pohromadě, navzájem si radí, starší pomáhají mladším
příprava na výuku	Občas, ale první stupeň ZŠ není náročný, každý by to zvládl	Připravujeme se, známe plány a učebnice, které se mají používat	Známe plány a učebnice, které se mají používat	Dle potřeby, pokud nějakému tématu nerozumím, tak se na to dopředu připravím
využití asistenta či pedagoga ze školy, kde jsou děti přihlášeny	Ne, spíše využíváme pomůcky z komunity domácích školáků	Ne, ale můžeme konzultovat s odpovědnou osobou	Ne, pouze někdy externisti, studenti na jazyky	Ne, ale například s jazyky nám pomáhají VŠ studenti

Z této části vyplývá, že všechny rodiny vyučují své děti v dopoledních hodinách, kdy začátek není pevně stanoven, ale ve většině případů se začíná po 8. hodině ranní. Všechny rodiny používají pomůcky, které jsou předepsané školou, kde jsou děti zapsány. Samozřejmě je taky využíván internet. V jednom případě jsem se setkala s tím, že děti jsou vyučovány pomocí Montessori pomůcek. Ty se soustřeďují na rozvoj osobnosti dítěte zejména prostřednictvím speciálních pomůcek a didaktického materiálu. Každé dítě se rozvíjí individuálně podle vlastního stavebního plánu. U všech rodin je uplatňována metoda hromadné výuky, kdy jsou všechny děti pohromadě, plní si své úkoly a popřípadě si i navzájem pomáhají. Rodiče-učitelé se na výuku speciálně nepřipravují, pouze občas v případě neznalosti problematiky si nastudují potřebné materiály. Jinak postupují v souladu s učebními plány dané školy. Žádná z rodin nevyužívá služeb asistenta či pedagoga, všechny rodiny si většinou vystačí samy. Ve 2 případech jsem se setkala s tím, že jsou najímáni studenti na výpomoc, např. s výukou cizích jazyků.

5.1.3 Vliv domácího vzdělávání na rodinný život

Předposledním cílem mých otázek bylo zjištění vlivu domácí výuky na fungování rodinného života.

Vliv DV na rodinný život	Tabulka č. 3			
	R1	R2	R3	R4
Ovlivňuje DV rodinné vztahy	Jsme spolu se všemi plusy i mínusy, máme společné zážitky, které jsou jedinečné	Ano, utváří pěknou vazbu, jeden si váží druhého, rodinné vztahy utužuje	Rodinu to úžasně stmelí, sourozenci mají hezké přátelství, tvoří tým a pomáhají si, starší se stará o mladší	Ano, ovlivňuje a to zásadně v tom pozitivním smyslu, všichni máme mezi sebou pevné vazby
Role učitel x rodič	Oddělení rolí by nebylo správné a ani to vlastně nejde	Obě role jsou skloubeny dohromady	Role oddělené nejsou, děti se od nás pořád učí	Děti se od nás pořád učí, svým způsobem jsme stále učitelé
Vztah k dětem	Velmi pevný a vřelý, zážitky jsou společné	Velmi pěkná vazba, vztahy jsou domácí výukou utuženy	Hezké přátelství, nejlepší kamarádi jsou sourozenci	Domácí vyučování upevnilo vztahy mezi námi
Vztah dětí ke svým vrstevníkům	Děti jsou velmi sociální, mají mnoho kamarádů	Každé dítě je jiné, socializace dle povahy. Děti jsou oblíbené	Nechybí jim kontakt s jinými dětmi, každé dítě je ale jiné	Myslím si, že děti jsou oblíbené, mají hodně kamarádů
Trávení volného času dětí	Děti mají mnoho kroužků a zájmů, kterým se věnují	Děti mají různé kroužky odpoledne	Všichni mají nějaké kroužky, mají skauty, jezdí na víkendy s jinými dětmi	Děti musí mít kroužky, aby se doplnila výuka a děti se věnovaly nějakým aktivitám

Trávení volného času rodiny	Děti mají mnoho svých aktivit, ale společné aktivity se plánují dopředu na prázdniny a jiná volna	S dětmi si hrají, jezdí na výlety, jezdí na kole, lyžují, jezdí na chatu	Děti mají své aktivity, ale pokud se někde jede, tak jedou všichni	Hrají si s dětmi, jezdí na výlety, sledují filmy, navštěvují různá muzea či jiná zařízení v rámci výuky
Zvládání domácnosti	Je to náročné, ale není to nemožné, hodně se zapojují děti, uklízí si po sobě, vaří spolu oběd	Denně se vaří, více se uklízí, neboť děti jsou doma, využíváme pomocníky	Denní vaření, vše se zvládá při výuce, protože starší děti jsou samostatné	Každodenní vaření a úklid, protože se během dne udělá mnoho nepořádku, chodí nám na výpomoc dobrovolníci

K tomu zda domácí vzdělávání ovlivňuje rodinné vztahy, se všichni vyjádřili, že ano a to velmi pozitivně. Vztahy jsou pevné a velmi vřelé. Roli rodiče a učitele se zkoumaný vzorek nesnaží oddělit, protože děti se od rodičů učí neustále a to i mimo školu. Co se týká vztahu rodičů k dětem a naopak, tak výsledek je vcelku očekávaný a to ten, že jsou si všichni velmi blízcí tím, že mají řadu společných zážitků a jejich vztahy jsou velmi pevné. Další otázkou jsem se snažila zjistit, jaký vztah mají děti ke svým vrstevníkům, či nejsou příliš izolovaní a nesoustředí se pouze na okruh své rodiny. Výsledek mě ale velmi mile překvapil. Rodiče se děti snaží začleňovat do různých kroužků a volnočasových aktivit, takže jim kontakt se svými vrstevníky nechybí. Ve většině případů jsou děti velmi oblíbené a mají mnoho kamarádů. Ve svém volném čase se děti rozvíjejí i po ostatních stránkách, např. sportovní, hudební, umělecké.

5.1.4 Domácí vzdělávání a okolí rodin

Poslední část mého výzkumu jsem věnovala tématu, jak vnímá domácí výuku okolí dotazovaných rodin.

Domácí vzdělávání a okolí	Tabulka č. 4			
	R1	R2	R3	R4
Vnímání DV blízkou rodinou	Zprvu byli proti, ale postupem času vidí, že je to v pořádku	S rodinou nejsou ve styku	Prarodiče to respektovali bez problémů	Prarodiče jsou ještě pracující, takže se nezapojují, ale nejsou proti
Reakce okolí	V blízkém okruhu přátel máme oporu	Různé reakce, někteří pro a někteří proti	Většina s tím nemá problém, někteří říkají, že v 15 už je na DV pozdě, že by dítě mělo jít do školy	V našem okolí žádné negativní reakce nevnímáme
Ovlivnilo či ovlivňuje okolí vaše rozhodování o DV	Ne, nepatříme k úzkostlivým rodičům, že bychom si dělali starosti s tím, jak to bere okolí	Ne, myslíme si, že je DV pro naše děti to nejlepší	Ne, moc to neřešíme	Ne, myslíme si, že je to záležitost pouze rodiny a záleží pouze na našem rozhodnutí

První část otázek směřovala na vnímání domácí výuky rodinou. 3 ze 4 rodin odpověděly, že s tím neměly problém a to i přes počáteční váhání. Jedna rodina není v kontaktu se svými blízkými, takže tady jsem se výsledek nedozvěděla. Další okruh otázek směřoval na reakci okolí, tj. lidí bydlících okolo, přátel a známých. Tázala jsem se na to rodičů, takže pocit je to subjektivní, jak se na to dívají rodiče dětí. 2 ze 4 rodin nevnímají vůbec žádné negativní reakce, zbývající 2 rodiny se setkaly s reakcemi pro i proti. Všechny rodiny souhlasily, že ač jsou reakce jakékoliv, tak to jejich rozhodování o domácí výuce do budoucna neovlivní.

6 SHRNUÍ A VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

Na základě našeho výzkumného šetření, založeného na rozhovorech s předem stanovenými oblastmi zájmu a za použití všech výzkumných metod vylplynuly výsledky, které bych chtěla nyní interpretovat. Dotazované rodiny se pro domácí vzdělávání rozhodli především v zájmu dítěte. Ve většině případů se jednalo o děti, které vyžadují individuální přístup a specifické vzdělávací potřeby, kterých by se jim v běžné škole nedostalo. Zajímavým zjištěním byla skutečnost, že zkoumané rodiny zabývající se DV měly větší počet dětí než je celorepublikový průměr, tj. 3 a více. To ale nebylo hlavním cílem výzkumu. Ten byl primárně zaměřen na vliv DV na určité rodiny.

Z pohledu způsobu a průběhu výuky jsou na tom zkoumané rodiny stejně, kdy výuka probíhá v dopoledních hodinách a rodiče k tomu využívají podobné pomůcky. Jelikož jsou děti vesměs vyučovány na prvním stupni, rodiče výuku zvládají sami bez využití asistenta ze škol, kde jsou děti přihlášené, ale v případě potřeby mají tu možnost. Rodiče zvládají výuku svépomocí, ve většině případů se na výuku nijak zvlášť nepřipravují, mají předem stanovené osnovy, podle kterých se řídí. Kromě toho, dotazované rodiny uváděli, že domácí výuka má obrovskou výhodu v tom, že se kdykoliv mohou vracet k probraným látkám, které dětem dělají problém, mohou je neustále opakovat a tím i upevňovat. K tomu využívají nejrůznější pomůcky a metody, které jsou podané tak, aby děti motivovaly a podpořili v nich vlastní zájem dozvědět se něco nového. V tom spočívá individuální přístup. Je zde ale vidět i sourozenecká spolupráce, kdy starší pomáhají mladším.

Bakalářská práce se dále zabývala vlivem DV na rodinný život. Ze zkoumaného vzorku vylplynulo, že za DV jsou rádi a odměnou je jim možnost vidět dítě růst a prožívat s nimi všechny jeho radosti a strasti. Rodiny jako celek jsou pevnější a lépe odolávají vnějším tlakům. Na provozu domácnosti se podílí všichni členové, rodiče se snaží děti začleňovat do domácích prací. Tímto způsobem je připravují na budoucí život a předávají jim své vlastní zkušenosti. Dochází k propojení role rodiče a učitele. Nejproblémovější oblastí bývá socializace, kdy jsou děti vytrženy z klasické školní docházky a mají omezený kontakt se svými vrstevníky. Tohle je nahrazováno návštěvami různých zájmových kroužků, kde se do takového kolektivu dostanou. Ze zkoumaných rodin všechny uvedly, že s tímto nemají vůbec žádný problém ba naopak. Děti mají mnoho kamarádů, se kterými jsou v kontaktu.

Poslední oblastí, která byla obsahem zkoumání, a která má jistě také značný vliv na rodinu, je vnímání DV okolím. Určitě se našly případy, kdy byly rodiny odrazovány, ale většina to vnímá pozitivně. Rodiny jsou okolím podporovány a nijak nejsou ovlivňovány v rozhodnutích, zda s DV pokračovat či ne. Pokud to bude umožněno, tak by rádi pokračovali i v dalších ročnících a to i na druhém stupni. Vše to ale záleží na studijních výsledcích a možnostech rodiny.

Z uvedeného shrnutí mohu tedy konstatovat, že domácí vzdělávání zcela zásadně ovlivňuje rodinný život a to zejména v oblasti vzájemných vztahů, které jsou pevné. I přes náročnost a časté vyčerpání rodičů, jsou schopni plnit či různými alternativami zajistit veškeré funkce rodiny. V tomto směru mohu říci, že domácí vzdělávání má pozitivní vliv na rodinný život.

ZÁVĚR

Záměrem této práce bylo vymezit základní teoretická fakta k dané problematice a zaměřit se na výzkumnou část, jejímž hlavním cílem bylo zjistit, jak ovlivňuje domácí vzdělávání rodinný život dotazovaných. Na základě výsledků, ke kterým jsme došli, jsme usoudili, že přínosem této práce by bylo využití pro vyvrácení jistých předsudků, které uvádějí domácí vzdělávání do špatného světla. Přínosná může být i rodičům, kteří se o domácí vzdělávání zajímají a zvažují svá pro a proti. I přes velmi dobré výsledky žáků vzdělávaných doma je široká veřejnost stále přesvědčena o tom, že individuální tedy domácí vzdělávání nemá dobrý vliv na vývoj dítěte, na jeho socializaci ve společnosti. Dalším takovým přesvědčením může být, že rodiče nejsou dostatečně kompetentní k tomu, aby vzdělávali své děti doma. Zkrátka výuka neprobíhá, tak jak by „po správnosti“ měla. Rodiče nedokážou oddělit roli matky či otce od role učitele, nemají dostatečnou autoritu. Stejně tak se objevují pochybnosti o upřednostňování výuky před rodinným životem a správným fungováním rodiny či domácnosti. Jednotlivé rodiny uvedly: „ano je to obtížné, velmi náročné, skloubit vše dohromady, ale když už se na to člověk dá, musí vytrvat“. Odměnou jim je velmi blízký vztah mezi všemi členy a to díky veškerým společným zážitkům, které spolu prožívají a které jim domácí vyučování také přináší. Rodiče současně uvádějí, že na domácím vzdělávání není nic tak převratného je to pouze přechod od výchovy předškolní k výchově školní, které na sebe navazují. Od narození jsou všichni rodiče svědky veškerých pokroků či nezdarů svých dětí a domácí výuka je pouhým pokračováním. Je to pro ně přirozený proces.

Výsledkem tohoto výzkumu je zjištění, že individuální vzdělávání má pozitivní vliv na rodinný život a to vzhledem k soudržnosti rodin, na jejich vztahy i fungování domácnosti. I co se týká vztahu manželů, velmi se podporují a navzájem si vypomáhají. Pro budoucí vývoj rodiny a následného rodičovství potomků, má tento způsob vzdělávání velký přínos, který může do budoucna pomoci snížit, současné problémy s rozvodovostí, kdy děti na příkladu svých rodičů vidí, že rodina je pevná a funguje, což je neocenitelná zkušenost, kterou si odnášejí dál do života.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČAP, Jan, 1993. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: UK – Karolinum. ISBN 8070665343.
- [2] HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.
- [3] HOLUB, Milan 2007. *Zákon o rodině: Komentář a předpisy souvisící*. 8. vyd. Linde. ISBN 80-7201-668-6.
- [4] KLOFÁTOVÁ, Zuzana, 2010. *Sama doma*. 8. vyd. Praha: Nakladatelství Praha. ISBN 978-80-902177-3-7.
- [5] KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ, 2001. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido. ISBN 80–7315–004-2.
- [6] LYMAN, I., 1998. What's behind the growth in homeschooling?, USA-Today- (periodical). Vol. 127, No. 2640, s. 64-66.
- [7] MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-19-9.
- [8] MERTIN, Václav, 2003. *Pedagogicko-psychologické aspekty individuálního vzdělávání*. Pedagogika roč. LIII.
- [9] NAKONEČNÝ, Milan, 2013. *Lexikon psychologie*. 2. vyd. Praha: Vodnář. ISBN 978-80-7439-056-2.
- [10] PRŮCHA, Jan, 2004. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 2. vyd. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 80-7178-977-1.
- [11] SVOBODOVÁ, Jarmila, 2007. *Výběr z reformních i současných edukačních koncepcí*. Brno: MDS, s.r.o. ISBN 978-80STŘELEČ, Stanislav, 2007. *Domácí vzdělávání jako jeden ze způsobů individuálního vzdělávání*. Citováno podle SVOBODOVÁ, Jarmila, 2007. *Výběr z reformních i současných edukačních koncepcí*. Brno: MSD, s.r.o. ISBN 978-80-86633-93-0.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ NA ROZHRANÍ: UN č. 23-24/2007. In: [online]. [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://w.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=458>
- [2] NITSCHOVÁ, Daniela. Domácí vzdělávání. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta filosofická, Katedra psychologie, 2002. 86 s. Dostupné také z: http://www.domaciskola.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=86&Itemid=514

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DV Domácí vzdělávání

SPDŠ Společenství přátel domácí školy

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1

Charakteristika rodiny, 28

Tabulka 2

Způsob a průběh výuky, 29

Tabulka 3

Vliv DV na rodinný život, 31

Tabulka 4

Domácí vzdělávání a okolí, 33

SEZNAM PŘÍLOH

P I Žádost o povolení individuálního vzdělávání

PŘÍLOHA P I: ŽÁDOST O POVOLENÍ INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
ŽÁDOST O POVOLENÍ INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ (1. STUPEŇ ZŠ)

Jméno žadatele (zákonného zástupce žáka):

Adresa žadatele:

Tel. žadatele:
E-mail žadatele:

**Dle § 41 zákona 561/2004 Sb., žádám o povolení individuálního vzdělávání pro mého
syna /mou dceru:**

Jméno a příjmení:

Rodné číslo:

Trvalé bydliště žáka:

Povolení žádám na období:

Důvody pro individuální vzdělávání:

Popis prostorového a materiálně technického zabezpečení vzdělávání a podmínek ochrany
zdraví individuálně vzdělávaného žáka:

Další skutečnosti, které mají vliv na průběh vzdělávání žáka:

K žádosti přikládáme:

1. doklady osvědčující splnění požadovaného vzdělání osob, které budou žáka individuálně vzdělávat
2. vyjádření školského poradenského zařízení (podle § 116 školského zákona) tj. Ped.-psych. poradny nebo Spec. ped. centra
3. seznam učebnic a učebních textů, které budou ve výuce užívány (pouze pokud nejde o učebnice uvedené v § 27 odst. 1 školského zákona, tzn. učebnice a učební texty, kterým byla udělena schvalovací doložka MŠMT).

V dne

Podpis žadatele: